

ÅRSRAPPORT 2021

RUSFORSK

SEKSJON KLINISK RUS- OG AVHENGIGHETSFORSKNING
OSLO UNIVERSITETSSYKEHUS

INNHALDSFORTEGNELSE

- 3 Året 2021
- 4 Strategi, økonomi, aktiviteter og publikasjoner
- 6 Kommunikasjon

Forskningsprosjekter:

- 8 Hekta på jobb
- 10 Rusbruk hos de som overlever overdoser
- 12 Forekomst og symptombilde av covid-19 hos rusmiddelavhengige i Oslo under koronapandemien
- 14 Medikamentvalg ved lavterskeltiltak
- 16 Heroin-assistert behandling
- 18 INTACT - Integrrert behandling av traume- og ruslidelser
- 20 PriSUD
- 22 Anabole steroider og effekter på hjerne og adferd
- 24 PhD-prosjekter
- 27 Publikasjoner

ÅRET 2021

RusForsk har i 2021 hatt sitt tredje ordinære driftsår. Det er lett å glemme at vi som organisasjon fortsatt er ganske ferske, når vi ser all aktiviteten og alle prosjektene som jobbes med. Vi har i 2021 hatt en stabil prosjektportefølje. Flere prosjekter er i en fase med å hente inn gode data. Dette gjelder både riktige uttrekk fra registre i samarbeid med registereiere, kvalitative intervjuer, og kliniske data som samles av klinikere. Flere og flere prosjekter vil etterhvert gå over i en skrivefase, så vi har samtidig med å legge til rette for erfaringsdeling mellom prosjektledere også fått på plass en struktur for fagutvikling og en møteplass (og felleslokale) for stipendiater. Et mål er at alle i RusForsk skal ha mulighet for å utvikle seg, ha noe å strekke seg etter, og støtte til å få det til.

Med flere prosjekter på vei over i nye faser har det i siste del av 2021 også vært fokus på å øke antall forskere og stipendiater i prosjektene, samt se på mulighet for nye prosjekter. 2022 vil vise om vi når opp i en stadig hardere konkurranse.

RusForsk er vi som jobber her. Og jeg vil takke hver enkelt for den innsatsen som er lagt ned i året som har gått. Tusen takk! Jeg vil også takke alle våre brukerrepresentanter som deltar helhjertet i våre prosjekter, brukerrådet som kommer med gode og kloke innspill og våre samarbeidspartnere som stiller opp selv om tidspunktet av og til er godt utenfor vanlig kontortid. Og så vil jeg rette en spesiell takk til klinikerne og lederne i ARA som er helt avgjørende for at den klinikknære forskningen lar seg gjennomføre. Og ikke minst vil jeg takke pasientene som legger ned ekstra arbeid i at pasienter som kommer etter de skal få et enda bedre tilbud.

Og så er det ikke alt som har vært glede i året som gikk. Marit som var prosjektsekretær hos oss gikk bort så altfor tidlig. Det er et stort savn!

Espen Ajo Arnevik, PhD
Leder RusForsk

STRATEGI OG ØKONOMI

Klinikk psykisk helse og avhengighet vedtok i mai 2018 en strategi for RusForsk. Strategien formulerer hovedmål og strategiske satsninger frem til høsten 2021. Det ligger i strategien et ønskelig og klart mål om å søke og få innvilget ekstern finansiering til prosjekter hvor det er naturlig. I 2021 kom 69% av driftsinntektene til RusForsk fra ekstern finansiering. Av de totale driftskostnadene på 14.6 millioner var 50% eksterne midler.

Andel av de interne driftsmidlene som blir brukt til personalkostnader er på 96%, mens i den eksterne finansieringen ligger det også utgifter knyttet til registeruttak, blodprøver etc. Andel personalkostnader av eksterne midler blir dermed noe lavere og ligger for 2021 på 90%. Hovedvekten av de eksterne midlene er innvilget etter søknad fra HSØ og Forskningsrådet. Av nye midler i 2021 fikk vi bevilget midler til etablering av HAB – følgeforskning på heroinassistert behandling. Forskningsmidlene til prosjektet ble utlyst i Dofin. Seraf ledet en gruppe med RusForsk, Haukeland sykehus, ProLARnett, og Universitetet i Århus, og fikk innvilget midler til prosjektet som vil løpe i 4 år. RusForsk ansatte i 2021 en kvalitativ forsker i prosjektet.

For å kunne bygge en solid og konkurransedyktig organisasjon, ble det i strategien forutsatt en økt vekst i grunnbemanningen opp til 9 faste årsverk i løpet av strategiperioden på 3 år. Denne økningen har ikke vært som forventet, noe som vil hensyntas ved revisjon av strategien. Arbeid med revisjon av strategien vil gjennomføres i 2022.

Beskrivelse	Basisdrift (OUS finansiert)	Eksternfinansiert virksomhet (øremerkede midler, ØM)	Totalsum
Basisramme (OUS)	-7 410 000		-7 410 000
Inngående balanse 2021		-7 562 005	-7 562 005
Andre øremerkede tilskudd		-9 559 959	-9 559 959
Andre driftsinntekter	-420 000	1 000	-419 000
Sum driftsinntekter	-7 830 000	-17 120 964	-24 950 964
Varekostnader knyttet til aktiviteten i FG	3 348	86 000	89 348
Lønn til fast ansatte	4 008 112	2 322 830	6 330 942
Overtid og ekstrahjelp	1 332 012	3 085 589	4 417 601
Pensjon	749 000	1 228 872	1 977 872
Off tilskudd og ref vedr arbeidskraft	-9 923	-774 944	-784 867
Annen lønn	906 542	752 893	1 659 435
Andre driftskostnader	263 034	657 159	920 193
Sum driftskostnader	7 252 125	7 358 399	14 610 524
Resultat (midler til gode)	-577 875	-9 762 565	-10 340 440

AKTIVITETER

Presentasjoner på konferanser og seminarer er en naturlig del av forskningsformidlingen. Med de restriksjoner som har fulgt av COVID-19 pandemien var denne aktiviteten svært lav i 2020. Men vi lærte, og ulike konferanser verden over ble i 2021 gjennomført digitalt. RusForsk hadde deltagere, og holdt innlegg på flere av disse; bla fremførte vi faglige innlegg på Society for the study of addiction (UK), The ASUK online conference (UK), Rus og somatikk (Norge), Vetrestseminaret (Norge), NFRAM konferansen (Norge), INHSU 2021 - International Network on Health and Hepatitis in Substance Users (EU), Substance Use and Associated Behaviours (UK). Vi har også deltatt i LIS undervisning, hatt undervisning på psykologisk institutt (UiO) og på medisinsk fakultet (UiO), holdt lunsjseminar for en forskningsgruppe i Baltimore, lunsjseminar på SERAF og morgenundervisning på Rikshospitalet.

RusForsks strategi for 2018-2021 har følgende hovedpunkter:

1. Forskningsseksjonen skal produsere rusforskning av høy internasjonal kvalitet.
2. Forskningsprosjekter skal komme den kliniske driften til gode.
3. Alle prosjekter skal ha brukermidvirkning.
4. Forskningsseksjonen skal bidra til nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid
5. Forskningsseksjonen skal være en tydelig aktør og bidra til forskningsformidling

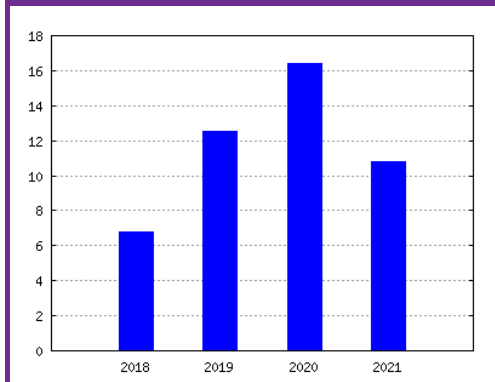
PUBLIKASJONER

Vi har vært førsteforfatter eller medforfatter på 15 artikler i 2021 versus 18 i 2020. I 2021 har vi vært førsteforfatter på 7 artikler og sisteforfatter på 7 artikler, mens i 2020 var vi førsteforfatter på 3 og sisteforfatter på 8. Antall publikasjonspoeng var kraftig økende de to første årene etter oppstart, mens tall fra Publika.no viser 11 i 2021 mot 16,5 i 2020. Publisering fra prosjekter vil naturlig svinge, og med flere prosjekter som nærmer seg faser med komplette datasett vil publiseringssraten ventes å gå oppover de neste årene.

Innholdsmessig er det flere svært viktige og gode artikler som ble publisert i 2021, og fra egne prosjekter er det spesielt verdt å merke seg artikkelen fra AAS prosjektet hvor hovedfunnene er at steroidbruk er assosiert med høyere hjernealder sammenlignet med vektløftere som ikke har brukt steroider. Artikkelen har flere steder fått hederlig omtale, og ble i siste utgave av Biological Psychiatry trukket frem som en artikkel med særlig viktige funn for samfunnet.

En annen artikkel fra 2021 med viktige funn for samfunnet kommer fra PriSUD prosjektet og peker på den økte risikoen innsatte i norske fengsler har for selvmord og overdose under soning, og rett etter endt soning. Forskningsfunnene førte til at tematikken ble satt på dagsorden og fikk grundig dekning av NRK gjennom både innslag i NRK radio og debatt på Dagsrevyen.

I Hekta på jobb ble en milepæl nådd gjennom publisering av protokollartikkel for studien. Artikkelen vil være en viktig referanseartikkel for videre publikasjoner fra prosjektet.

Årlige publikasjonspoeng 2018-2021 (new NIFU) fra www.publika.no

SE FULL PUBLIKASJONSLISTE FOR 2021 PÅ SIDE 27

KOMMUNIKASJON

RusForsk har gjennom 2021 opprettholdt kommunikasjonsarbeidet som ble systematisert gjennom kommunikasjons- og tiltaksplanen som ble ferdigstilt året før. RusForsk skal formidle resultater av forskningen til både klinikkens ansatte og brukere, samt være en synlig aktør i fagmiljøet og bidra med folkeopplysning mot allmenheten. Våre hovedplattformer er nettsidene våre www.rusforsk.no, Facebook-sidene, intranett og nyhetsbrev. I tillegg har våre ansatte både blitt intervjuet og skrevet kronikker i både fagrettet-, nasjonal- og internasjonal media.

I april bidro prosjektleder i Hekta på jobb-prosjektet Eline Borger Rognli til en kronikk i Dagens Medisin hvor det ble rettet søkelys mot strukturelle og juridiske utfordringer ved å implementere IPS-jobbstøtte i spesialisthelsetjenesten.

I september fikk RusForsk og Hekta på jobb-prosjektet besøk av daværende helseminister Bent Høie. Gjennom seansen fikk ministeren en innføring i forskningsprosjektets mål og organisering, samt et innblikk i behandlingens og jobbspesialistenes erfaringer og syn på arbeid om en del av rusbehandlingstilbudet. Den påfølgende nyhetssaken på rusforsk.no ble årets mest spredde med klar margin. Saken ble også

delt gjennom OUS' kommunikasjonsstab sine kanaler. Ministerbesøket ble i tillegg omtalt i nettmagasinet Dagens Medisin.

Også i september, fikk PriSUD-prosjektet publisert en forskningsartikkel som viste at innsatte har størst risiko for å begå selvmord første soningsdag og første dag etter endt soning. I denne forbindelse lagde NRK en større nyhetssak om tematikken. Forskningsgruppen i PriSUD bidro med både bakgrunnsinformasjon og prosjektleder Anne Bukten ble intervjuet. NRK utvidet saken videre og hadde temaet som innslag både i Dagsnytt NRK Radio og som debatt på Dagsrevyen.

Leder av Steroideprosjektet Astrid Bjørnebekk ble intervjuet av britiske Men's health magazine til deres oktober-utgave hvor de skrev en lenger artikkel om koblingen mellom bruk av anabole androgene steroider og mental helse.

Gjennom året har det og blitt lagt vekk på at hvert av våre forskningsprosjekter skal etablere egne kommunikasjonsplaner. Dette for å identifisere ulike målgrupper som prosjektet vil trenge å kommunisere med gjennom forskjellige faser i prosjektet, og å øke muligheten for å planlegge dette arbeidet.

Trafikk rusforsk.no

Trafikken inn på RusForsk.no har holdt seg relativt stabil gjennom året, med cirka 2000 besøk fra rundt 1900 individuelle brukere de første sju månedene. Fra midten av august og ut året steg antallet øker (2753) og individuelle brukere (2335). Dette samsvarer med at de mest spredde og leste nyhetssakene alle ble publisert i løpet av høsten. Det er også verdt å merke seg at antallet brukere som har funnet RusForsk nettsider gjennom google-søk har økt, sammenlignet med fjoråret (40% i utgangen av 2020), samtidig som antall brukere som har kommet fra Facebook-poster har sunket noe.

Facebook-aktivitet

Gjennom året 2021 har antall følgere på RusForsk sine Facebook-sider vokst jevnt og trutt, fra 354 følgere ved inngangen av året, til 591 ved utgangen. Postene som ble publisert på Facebook nådde i gjennomsnitt ut til 347 unike brukere, og et gjennomsnitt på 35 klikk inn på hver sak. Bent Høies besøk ble årets mest spredde sak som nådde ut til 1865 brukere, med 150 klikk. Rekrutteringsstart for INTACT-prosjektet ble spredd til 967 brukere, med 194 klikk.

Nyhetsbrev

I 2021 ble det laget to nyhetsbrev. Antallet abonnenter til nyhetsbrevet har holdt seg stabil, men en liten økning. Nyhetsbrevne hadde en åpninggradet på 76% og 68%, mens klikkraten var på 21%. Dette er likt med nyhetsbrev fra året før.

Google analytics - RusForsk.no							
Periode	Økter	Brukere	Organisk (google)	Referral (facebook)	Direkte	Snittid	
1.1.21 - 15.3.21		2098	1948	56%	37%	7%	01:17
16.3.21 - 31.8.21		2028	1796	70%	15%	15%	01:31
21.8.21 - 31.12.21		2753	2335	54%	36%	10%	01:20

Facebook-følgere			
Dato:	Nye sidefølgere	Totalt antall sidefølgere	Vekst siden forrige måling
29.09.2020		354	
04.01.2021	82	436	19 %
15.03.2021	117	553	26,80 %
06.08.2021	47	600	8,50 %
31.12.2021	-9	591	-1,50 %

2021				
Dato	Innlegg	Rekkevide	Reaksjoner	Klikk på innlegg
Totalt 2021		8338	765	805
08.01.2021	Lenke til omtale av Covid-prosjekt i Rus og samfunn	170	19	8
11.01.2021	Lisa omtale psykologisk.no	179	11	7
25.01.2021	Publisering av Årsrapport	154	3	14
27.01.2021	Livskvalitetartikkel	278	20	31
03.03.2021	Covid-prosjektet - Deltaker nr 100	163	9	14
04.03.2021	Nyhet - Status: Nyhet 1 år med inklusjon?	227	25	43
17.03.2021	Nyhet - Psykiske lidelser og røyking	223	12	37
25.03.2021	Nyhet - Steroidebruk og aggressiv adferd	185	24	8
09.04.2021	Uttlysning stipendiat Hekta på jobb	199	34	23
09.04.2021	Lenke til kronikk om IPS i Dagens medisin	162	10	14
09.04.2021	Uttlysning forsker HAB	167	9	9
11.04.2021	Nyhet: Brain age og Biological psychiatry	500	49	50
12.05.2021	Lenke - Nikoline kronikk i Forskersonen	157	9	8
30.08.2021	Nyhet - Erlend ny stipendiat i HPI	404	165	44
03.09.2021	Nyhet - Bent Høie besøker HPI	1865	166	150
09.09.2021	Lenke - dagseminar rus og somatiske plager	217	7	18
13.09.2021	Nyhet - PriSUD selvmordsrisiko etter soning	234	15	15
14.09.2021	Bilde - Hekta på tur	667	39	44
01.10.2021	Nyhet - rekrutteringsstart INTACT	967	75	194
05.10.2021	Nyhetsbrev RusForsk	157	3	5
27.10.2021	Nyhet - Protokollartikkel HPI	212	13	20
29.10.2021	Lenke - Virker feedbackverktøyt?	163	4	13
29.11.2021	Nyhet - Rune ny forsker hos RusForsk	676	44	40
22.12.2021	Post - God jul	182	19	4

Nyhetsbrev				
Utgave	Antall abonnenter ved utsending	Leveringsrate	Åpningsrate	Klikkrate
1/2021	165	99,4%	76,4%	20,6%
2/2021	166	100%	67,5%	22,3%

Topp 3 flest klikk
 1. Måle livskvalitet - klikk 24, unike 13
 2. Uttlysning HPI stipendiat - klikk 8, unike 7
 3. Halvveis HPI - klikk 5, unike 5

Fell i systemet. Får ikke oppgitt.

Budskap:

Følgende budskap vil ligge sentralt i RusForsk sitt kommunikasjonsarbeid, uavhengig av målgruppe og plattform:

Fremtidens sykehus må levere tjenester vi vet fungerer. RusForsk gir fremtidens sykehus kunnskap om hvilke tjenester som fungerer.

Kommunikasjonsarbeidet i RusForsk skal videre ledes av fem hovedspørsmål:

- Hva gjør vi?*
- Hvorfor gjør vi dette?*
- Hva er hovedfunn?*
- Hva betyr dette for klinikken?*
- Hva betyr dette for fagfeltet?*

Foto: Shutterstock

HEKTA PÅ JOBB

Eline Borger Rognli, prosjektleder

Gjennom hele 2021 har vi inkluderte pasienter i den randomiserte kontrollerte studien. Etter innkjøring våren 2020 satt etter hvert rutiner og samarbeid godt, og gjennom dette året har det vært kun små justeringsbehov og mest fokus på drift. Vi har hatt noen endringer av arbeidsoppgaver internt i prosjektet knyttet til permisjoner og nye og mer funksjonelle roller og oppgavefordelinger.

Korona-pandemi har lagt noen begrensninger på prosjektet, men vi har tilpasset oss etter beste evne. Den 1. mars 2021 var vi halvveis i inklusjonsperioden, og ville gjerne feiret med tilstedeværelse sammen med enhetene som inkluderer pasienter, men grunnet smittesituasjonen ble dette digitalt. Videre skulle inklusjonen egentlig blitt avsluttet den 1. mars 2022, etter to år. Vi så imidlertid at vi trenger noen måneder til med inklusjon for å nå målet om 200 deltagere, og er takknemlige for at ARA's ledergruppe har garantert for finansiering til å forlenge inklusjonsperioden med 3 måneder, fram til 1. juni 2022.

Den observasjonelle studien, som involverer samarbeid Haugenstua ressurscenter, Oslo kommunale

Ruspoliklinikk og Tyrilistiftelsen, har også vært i en driftsfase med pågående inklusjon i 2021, med seminar og feiring av halvveis i inklusjonsperioden i desember, hvor vi også hadde digitalt besøk fra et tilsvarende forskningsprosjekt i England.

Den kvalitative studien er i gang, de første intervjuene av IPS-deltagere er gjennomført og analysegruppa har startet sitt arbeid.

I høst besøkte helseministeren prosjektet, og forskere, jobbspesialister og klinikere fikk presentert Hekta på jobb på en fin måte. Helseministeren var begeistret, og sa blant annet «Jeg tror og håper at om noen år så tenker vi at arbeid er en helt naturlig del av behandlingen, både i rus og psykisk helse».

I høst ansatte vi en stipendiat i prosjektet, i første omgang i 50% stilling kombinert med prosjektkoordinatortstilling, men etter hvert vil det blir full stipendiatstilling.

Vi har publisert én artikkel fra prosjektet i 2021: Rognli et al., (2021). The effect evaluation of Individual Placement and Support (IPS) for patients with

Tidligere helseminister Bent Høye besøkte Hekta på jobb-prosjektet i september. Fra venstre; prosjektordinator Erlend M. Aas, jobbspesialist Cecilia Vu, helseminister Bent Høye, prosjektleder Eline B. Rognli, metodveileder Ann-Kristin Selmer, jobbspesialist Amarpreet Starnes.

IPS-teamet i Hekta på jobb har måttet gjøre flere corona-tilpasninger gjennom året, men har likevel kunne levere god jobb støtte til sine deltakere.

substance use disorders: study protocol for a randomized controlled trial of IPS versus enhanced self-help. *Trials*, 22(1), 1-9. Vi samarbeider med Senter for fremtidig helse (C3) rundt en helse-økonomisk kost-nytte simuleringsartikkel, som vi håper blir klar for innsending våren 2022.

I 2021 har det blitt sendt én søknad om ekstern finansiering, til interne forskningsmidler fra KPHA.

Målsetting og metode

Målet med den randomiserte kontrollerte studien vi driver i ARA er å undersøke effekten av IPS på det å få personer med ruslidelser inn i jobb. Vi vil se på ulike utfallsmål knyttet til arbeid (blant annet andel i jobb, varighet av arbeidsforholdet, varighet fra inklusjon til jobbstart), og vi vil også undersøke om det å få IPS fører til mindre rusbruk, lavere symptomtrykk og bedre livskvalitet. Med den observasjonelle studien og den kvalitative studien er målet å kunne svare på i hvilken grad IPS-metoden er egnet for denne pasientgruppen eller om metoden trenger tilpasninger mot målgruppen. Vi vil også undersøke hvordan personer med ruslidelser ser på det å jobbe, og hva de opplever at er forhold som hindrer og legger til rette for det å komme i jobb.

Prosjektorganisering

Prosjektet har en styringsgruppe og en prosjektgruppe, samt tilknyttede vitenskapelige rådgivere. Prosjektet har også en kommunikasjonsplan. To brukerrepresentanter er formelt knyttet til prosjektet og en av disse deltar i analysegruppa til den kvalitative studien. Én av brukerrepresentantene sitter i styringsgruppa for prosjektet.

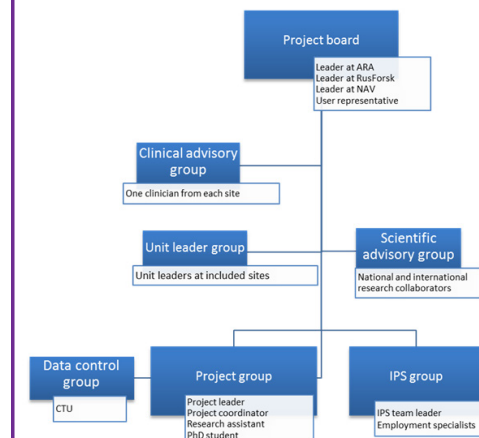

Foto: Shutterstock

RUSBRUK HOS DE SOM OVERLEVER OVERDOSER

Eline Borger Rognli, prosjektleder

Vi har dette året skrevet artikkel der vi sammenlikner rusbruk hos de som overlever overdoser med rusbruk hos de som har overdoser med dødelig utfall. Her brukte vi data fra de 31 innlagte pasientene med overdose fra rusakuttmottaket som vi inkluderte i dette prosjekt i 2019. Artikkelen ble sendt inn i sommer, og vi har fått fagfellevurdering som vi svarte på nå rett før jul. Vi krysser fingrene for at artikkelen blir akseptert på nyåret.

Vi har brukt de prosjektmidlene som var igjen til å gjøre en kvalitativ undersøkelse av hvorfor det sluttet å komme overdosepasienter til Rusakuttmottaket. Hva

slags tilbud ønsker og trenger denne gruppa etter en overdose? Hvorfor ble dette presumptivt gode, nye hjelpetilbudet ikke benyttet? Vi samarbeider med en medforsker fra BAR (Barn av Rusmisbrukere), som har intervjuet brukere fra Prindsen, samt ansatte ved Ambulansetjenesten og ved Rusakuttmottaket.

Analysene av intervjuene er ferdig, og vi holder nå på med å skrive en artikkel, som vi ser for oss å sende inn til et fagfellevurdert tidsskrift i Norge. Denne kvalitative undersøkelsen vil kunne informere pakkeforløp for Akuttbehandling og oppfølging etter rusmiddeloverdose, som gjelder fra 1. januar 2022.

Prosjektorganisering

Prosjektet er et samarbeid mellom Seksjon for rusmiddelforskning, Rusakuttmottaket (RUA) og RusForsk. Prosjektet ledes av Eline Borger Rognli ved RusForsk.

I prosjektgruppa har følgende deltatt: Carl Aamodt (Ledende fagutviklingssykepleier ved Rusakuttmottak Døgn og forskningspsykepleier i prosjektet), Jelena Staalstrøm (overlege ved Rusakuttmottak Døgn), Anette Gordon Håland (enhetsleder ved Rusakuttmottak Døgn) og Peter Krajci (overlege ved Rusakuttmottaket). I tillegg har Stig Tore Bogstrand og Hilde Marie Erøy Edvardsen fra Seksjon for rusmiddelforskning vært samarbeidspartnere inn i prosjektet.

Målsetting og metode

Kvantitativ studie:

Hensikten med studien var å gi detaljerte analyseresultater av rusbruk blant de som overlever overdoser.

Alle pasienter som kom til RUA med opioid-relatert overdose fikk tatt et ekstra blodprøveglass sammen med den rutinemessige blodprøven. Det ble samlet inn enkle bakgrunnsdata hentet fra innkomst og behandlingsforløp ved RUA, og blodprøven ble analysert for omkring 30 rusgivende stoffer inkludert fentanyler. Studien er samtykkebasert, og finansiert av Helsedirektoratet og interne midler fra KPHA. Midlene har gått til å kjøpe fri en sykepleier til å være forskningspsykepleier én dag i uken.

Kvalitativ studie:

Den kvalitative studien utgår og drives av RusForsk. Studien er samtykkebasert og godkjent av Personvernombudet ved OUS. Her har Martine Kihle Dalsrud (BAR) deltatt sammen med Espen Ajo Arnevik og Eline Borger Rognli fra RusForsk. Forskningsspørsmålet vi ønsker å besvare, belyst ved intervjuer med ansatte ved Rusakuttmottaket, ved Ambulansetjenesten samt intervjuer av brukere, er 1) Hvorfor kom det ikke pasienter til overdosetilbudet på Rusakuttmottaket? og 2) Hva trenger personer som nettopp har hatt en rusmiddeloverdose?

Martine Kihle Dalsrud (BAR) har utført intervjuene i den kvalitative undersøkelsen.

FOREKOMST OG SYMPTOMBILDE AV COVID-19 HOS RUSMIDDELAVHENGIGE I OSLO UNDER KORONAPANDEMIEN

Linda Couëssurel Wüsthoff, prosjektleder

Gjennom den pågående pandemien med koronavirus (SARS-CoV-2) har det vært knyttet stor bekymring for både smittespredning og utvikling av alvorlig koronavirusykdom (covid-19) hos personer med alvorlige rusmiddelproblemer. Det er flere grunner til denne bekymringen. Mange personer i rusmiljøet har av ulike grunner ikke klart å forholde seg til myndighetenes smittevernråd, mange har flere alvorlige sykdommer som kan gi forhøyet risiko for alvorlig forløp av covid-19 og mange har dårlig tilknytning til helsetjenestene, noe som medfører risiko for at personer med alvorlig utvikling av covid-19 kommer til lege for sent i sykdomsforløpet.

I løpet av den første smittebølgen av SARS-CoV-2 fikk uventet få personer i denne gruppen påvist smitte. Dette til tross for omfattende testing av personer i kommunale rusinstitusjoner, selv ved milde symptomer. De få som fikk påvist smitte hadde kun milde, eller ingen symptomer på sykdom. Det rapporteres om liknende erfaringer fra utlandet.

Forskningsprosjektet ble godkjent hos Regional Etisk Forskningskomité 12.10.20.

Første datasamling ble avsluttet 09.02.21 med 101 inkluderte deltakere. Andre datasamling startet november 2021 og er pågående.

Målsetting

Formålet med studien er å undersøke om dette skyldes at personer i denne gruppen:

a) Ikke har vært utsatt for smitte av SARS-CoV2, b) har symptomfrie forløp av sykdommen og derfor ikke er blitt testet, eller c) har utviklet immunitet mot covid-19 gjennom smitte av andre virusykdommer tidligere. Målet for rekruttering er ca 100 deltakere, hvorav ca 20 deltakere til delstudien der immuncellerespons vil bli undersøkt med egne analyser.

Metode og design

Prosjektet er en seroepidemiologisk, prospektiv kohortstudie med planlagt datainnhenting ved to ulike tidspunkt. Første tidspunkt er høsten 2020 etter den første bølgen av pandemien i Norge. Andre tidspunkt planlegges etter at deltakerne har mottatt vaksine mot SARS-CoV-2 i løpet av høsten 2022. Det vil bli tatt blodprøve av deltakerne for å måle antistoff mot SARS-CoV-2 og andre typer virus, samt å undersøke for relevante immunresponsgener (inkludert HLA). I et utvalg av pasientene kan det bli aktuelt å be om utvidede blodprøver for cellulære undersøkelser. Det vil også bli tatt virusprøver fra luftveiene av alle deltakere. Deltakerne vil bli spurt om bakgrunns- og demografiske data, aktuelle symptomer på covid-19, somatiske sykdommer og allergier ved hjelp av to kartleggingsskjema.

Inklusjonskriterier: Beboere i Velferdsetatens institusjoner for personer med pågående rusmiddelbruk og pasienter ved LASSO-klinikken for lavterskel substitusjonsbehandling som samtykker til å delta i studien.

Eksklusjonskriterier: Personer som ikke er samtykkekompetente, eksempelvis pga psykose eller omfattende ruspåvirkning utover sin habitualtilstand. Personer under 18 år.

Prosjektorganisering

Forskningsprosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom RusForsk (Oslo universitetssykehus), Velferdsetaten (Oslo kommune), Avdeling for immunologi og transfusjonsmedisin (Oslo universitetssykehus) og Folkehelseinstituttet.

Foto: Shutterstock

MEDIKAMENTVALG VED LAVTERSKELTILTAK

Linda Couëssurel Wüsthoff, prosjektleder

Legemiddellassisteret skadereduserende substitusjonsbehandling i Oslo (LASSO) er et lavterskeltiltak for personer som er avhengig av heroin og andre opioider og som ikke nyttiggjør seg ordinært tilbud i LAR. LASSO ble opprettet i 2010 og rundt 300 pasienter har blitt startet opp på buprenorfin/nalokson (Suboxone) siden starten. Frem til 2017 var kun kombinasjonspreparatet med buprenorfin og nalokson tilgjengelig som LAR-legemiddel ved LASSO. Fra våren 2017 ble buprenorfin monopreparat (Subutex) også tilgjengelig på LASSO, noe som førte til flere pasienter i behandling.

Det er nå bestemt at også metadon skal gjøres tilgjengelig som LAR-legemiddel ved LASSO. Videre er langtidsvirkende buprenorfin (Buvidal) blitt tilgjengelig som følge av koronaepidemien. Vi ønsker å under-

søke om et større valg av medikamenter i lavterskel LAR bedrer behandlingen, og om det fører til at flere opioideavhengige får det bedre.

Prosjektet fikk REK godkjenning i 2019. Det ble innvilget kr 100 000 for 2021 fra klinikk psykisk helse og avhengighet (KPHA) til medforsker. Pandemien har lagt beslag på nøkkelpersonell i klinikken og rekruttering av nye deltakere har derfor vært på vent første deler av året. I løpet av høsten har imidlertid rekrutteringen tatt seg kraftig opp. Det er per 31.12.21 er det utført 18 intervjuer til Brukerundersøkelsen, hvorav 3 deltakere også har gjennomført et oppfølgingsintervju. 16 personer har gjennomført intervjuet som gjennomføres av helsepersonell, det er i tillegg til oppstartsintervjuer utført 5 oppfølgingsintervjuer og 4 avslutningskjema.

Målsetting

Overordnet mål med forskningsprosjektet er å undersøke om et større medikamentvalg i lavterskel LAR bedrer behandlingen:

- Kartlegge bakgrunnsdata for opioideavhengige personer som starter med LAR-legemidler ved LASSO
- Undersøke brukertilfredsheten.
- Undersøke om en utvidelse av legemiddeltilbudet ved LASSO bidrar til: a) økt inklusjon av pasienter. B) at flere pasienter gjennomfører opptrapping av LAR-legemiddel, c) at pasienter blir lenger i behandling.
- Sammenlikne pasienter som velger ulike typer substitusjonslegemiddel.
- Sammenlikne buprenorfinpasienter som velger å være i eller utenfor LAR.
- Undersøke om pasientene reduserer bruk av rusmidler og symptombyrde av psykiske plager etter oppstart i LASSO.
- Undersøke hvordan det går med pasientene over tid, ved å kunne koble deltakerne opp mot aktuelle registre

Metode og design

Studien er en prospektiv kohortstudie, hvor deltakere som starter opp i LASSO sammenliknes m.h.t. hvilket medikament de starter med. Studien omfatter en brukerundersøkelse ved oppstart og to ganger under behandling, samt variabler som helsepersonell registrerer, ved oppstart, evt reoppstart, under og etter behandlingen ved LASSO. Det vil i tillegg foretas en retrospektiv undersøkelse av pasienter fra 2018 for å kunne sammenlikne inklusjon, gjennomført opptrapping og retensjon før og etter oppstart med utvidet medikamentvalg på LASSO. Fire grupper pasienter ved LASSO vil bli sammenliknet: Deltakere som bruker metadon, langtidsvirkende buprenorfin innenfor LAR, buprenorfin innenfor LAR og buprenorfin utenfor LAR.

Inklusjonskriterier: Pasienter som starter behandling med LAR-legemiddel ved LASSO og som samtykker til deltakelse.

Eksklusjonskriterier: Pasienter som ikke samtykker til deltakelse. Pasienter med mangelfulle norskunnskaper.

Prosjektorganisering

LASSO er et samarbeid mellom Velferdsetaten, Oslo kommune og Avdeling rus og avhengighetsbehandling (ARA), Oslo universitetssykehus HF.

HEROIN-ASSISTERT BEHANDLING

Linda Couëssurel Wüsthoff, prosjektleder

Regjeringen har besluttet å iverksette et prøveprosjekt med heroin-assistert behandling (HAB) som del av legemiddellassert rehabilitering (LAR). Proveprosjektet har 5 års varighet, med oppstart i 2022 i Oslo og Bergen. Målsettingen med det kliniske prøveprosjektet er å utvide LAR til å omfatte medisinsk heroin (diacetylmorfin) i enten injiserbar eller peroral (tablett) form som kan gjøre det mulig å behandle personer der standardforløpet i LAR ikke har ført til tilfredsstillende resultat.

Oppdraget skal munne ut i en evalueringsrapport med anbefalinger til offentlig myndighet om HAB bør videreføres, utvides eller avvikles etter prøveperioden.

RusForsk vil lede arbeidet i delstudiene knyttet til følgende tematiske områder:

1. Holdninger og erfaringer til HAB blant pasienter, pårørende og ansatte.
2. Prosessevaluering av implementering av behandlingsprogrammet HAB.

Klinikkene for heroinassistert behandling i Oslo og Bergen er under etablering med planlagt oppstart i hhv. januar og februar 2022. Forskningsprosjektet ble godkjent hos Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK).

01.10.21 ble det ansatt en forsker med kompetanse innen kvalitative metoder, Rune Ellefsen. Han skal lede gjennomføringen av de kvalitative undersøkelsene, herunder dybdeintervjuer med pasienter og pårørende ved klinikkene i Oslo og Bergen, i tillegg til fokusgruppeintervjuer med ansatte og egne intervjuer med prosjektlederne. Fokuset er på forventninger til og erfaringer med behandling i HAB utfra de ulike perspektivene som respondentene har på temaet.

I løpet av 2021 har vi samarbeidet tett med klinikkens ledere og ansatte for å sørge for god implementering av forskningsrutiner inn i de kliniske rutinene.

Målsetting

Hensikten med første temaområde er å evaluere om innføring av HAB bedrer behandlingen for pasientene eller har medført endring i kontakt med eller nytte av samlede hjelpe- og behandlingstilbud i kommunen og spesialisthelsetjenesten (andre tilbud enn HAB/LAR). Hensikten med andre temaområde er å utforske hvordan introduksjonen av HAB som del av LAR lar seg implementere og gjennomføre. Dette gjøres ved å belyse barrierer og suksessfaktorer med hensyn til rammer og ressurser sett fra perspektivene fra pasienter, behandlere og ledere.

Metode og design

Det vil bli gjennomført fokusgruppeintervjuer med behandlere ved 3, 12 og 24 måneder etter oppstart av klinikken. Videre vil det bli utført kvalitative dybdeintervjuer av 10-20 pasienter og 10-20 pårørende. Det vil også bli utført semistrukturerte intervjuer blant pasientene av representanter fra brukerorganisasjonene som er tilknyttet prosjektet. De semistrukturerte intervjuene vil bli foretatt etter henholdsvis 1 og 6 måneder etter oppstart i behandling.

Det vil bli gjennomført intervjuer med pasienter, pårørende, behandlere og ledere. Pasientenes opplevelse av tilbudet, oppfølging, tidligere erfaringer fra behandling både i kommune- og spesialisthelsetjeneste, samt bakgrunn vil bli kartlagt. Prosjektet vil i tillegg kartlegge personalets holdninger til HAB før oppstart, opplevelse av lederstøtte, samt opplevelse av pasientenes nytte av tilbudet i oppstartsfasen og i vedlikeholdsfasen av prosjektet. I tillegg vil lederes opplevelser, støtte og tanker om tilbudet bli kartlagt.

Prosjektorganisering

Prosjektet ledes overordnet av SERAF (Universitetet i Oslo) i samarbeid med RusForsk (Oslo Universitetssykehus), Bergen Addiction Research (BAR) (Helse Bergen), Center for Rusmiddel Forskning (CRF) (Århus Universitet) og brukerorganisasjonen proLAR Nett.

Rune Ellefsen er ansatt som forsker og vil gjennomføre de kvalitative undersøkelsene i HAB-prosjektet.

Klinikken for heroinassistert behandling har gjennom høsten 2021 blitt satt opp og etablert på Ullevaal sykehus. De ansatte har fått opplæring og klinikken hadde sin oppstart i januar 2022.

INTACT INTEGRERT BEHANDLING AV TRAUME- OG RUSLIDELSER

Kristine Fiksdal Abel, prosjektleder

I 2021 har prosjektleder og prosjektkoordinator (begge i 40 % stilling) i hovedsak hatt fokus på oppfølging av EMDR-terapeutene, ledergruppen og å få på plass tekniske løsninger for datainnsamlingen. Vi har planlagt og gjennomført samlinger og veiledninger med EMDR-terapeutene for å gi dem økt trygghet i arbeidet med en ny metode og derved kvalitets-sikre kompetansen. Ledergruppen i Seksjon ruspoliklinikker har fått opplæring og veiledning i implementeringsledelse. I tillegg har det vært jobbet med tekniske løsninger på nettbrettene som inneholder spørreskjemaene pasientene besvarer i forbindelse med at de mottar EMDR-behandling.

Inkludering av pasienter til studien som skulle startet 1. februar, ble forsinket på grunn av pandemien. 1. oktober begynte vi å inkludere pasienter og ved årets slutt er 25 pasienter inkludert i INTACT. Dette gjør oss optimistiske i forhold til å nå målsetningen om 200 inkluderte pasienter mot slutten av 2023.

I 2021 ble det sendt tre søknader om ekstern finansiering; Innovasjonsmidler fra HSØ, interne forskningsmidler fra KPHA og frie forskningsmidler fra HSØ.

Målsetting

Det overordnede formålet med INTACT er å bidra til et forbedret behandlingstilbud til personer med samtidige rus- og traumelidelser med den evidensbaserte metoden Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR). Selv om EMDR har vist seg virksom i en rekke studier med personer med posttraumatisk stresslidelse, vet vi fremdeles lite om hvordan EMDR fungerer hos pasienter med samtidige rus- og traumelidelser. Vi vet også lite om implementeringsprosessen i en poliklinikk i tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Prosjektet har derfor et tredelt fokus:

1. Undersøke om pasienter som mottar EMDR opplever symptomreduksjon og redusert rusbruk.
2. Undersøke implementeringsprosessen i en ruspoliklinikk.
3. Undersøke den praktiske anvendbarheten av metoden i en ruspoliklinikk

Metode og design

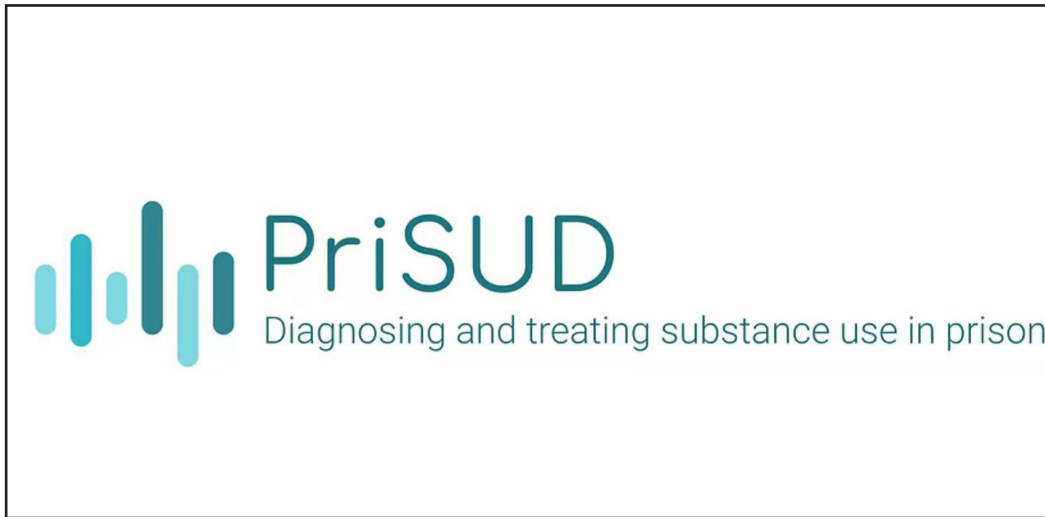
INTACT har et hybrid-design hvor vi undersøker klinisk nytteverdi og implementeringsprosessen samtidig. Prosjektet foregår som en integrert del av ordinært klinisk arbeid. Det skal tas i bruk implementeringsstrategier som er teoretisk og empirisk forankret og som sikter på vedlikehold av behandlingsmetodene i klinikken over tid. I tillegg vil ledergruppen få opplæring og veiledning i effektiv implementeringsledelse.

Prosjektorganisering

INTACT er et samarbeidsprosjekt mellom RusForsk og Seksjon ruspoliklinikker, Oslo universitetssykehus og Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress (NKVTS). RusForsk har overordnet ansvar for å sikre at gjennomføringen av studien og de data som genereres, skjer i overensstemmelse med lov- og forskriftskrav, ICH GCP og i henhold til gjeldende retningslinjer. Seksjon ruspoliklinikker vil kartlegge og tilby EMDR til aktuelle pasienter. NKVTS står for opplæring av terapeuter og ledere og infrastruktur til datainnsamling. Prosjektgruppen består av prosjektleder (40 %) og prosjektkoordinator (40 %), samt representant fra avdelingens brukerråd.

EMDR-teamet i Seksjon ruspoliklinikker startet rekrutteringen i INTACT-prosjektet 1.oktober.

Anne Bukten, prosjektleder

PriSUD er et stort, pågående forskningsprosjekt som er utviklet og ledet av Senter for rus og avhengighetsforskning (SERAF) ved Universitetet i Oslo. Prosjektet har to hoveddeler: PriSUD-Norge og PriSUD-Norden. PriSUD-Norge er finansiert av Helse Sør-Øst (HSØ) for perioden 2019-2022, og har fokus på personer i norske fengsel.

Levekårsundersøkelser har vist at innsatte i fengsel har en opphopning av levekårsproblemer kjennetegnet med en oppvekst preget av alvorlige problemer, lav utdanning, svak tilknytning til arbeidsmarkedet, manglende bolig og problemer med psykisk og fysisk helse. I tillegg vet vi at omtrent halvparten av alle innsatte har en ruslidelse når de kommer til fengsel, og etter løslatelse er risikoen for overdosedød og tilbakefall til rusbruk svært høy. På grunn av dette er det viktig å oppdage ruslidelser ved ankomst til fengslet og tilby adekvat behandling for ruslidelser under soning, noe som vil føre til bedre helse for personer med ruslidelser i fengsel.

På tross av dette er behandlingssituasjonen i fengsle lite kjent. Vi vet ikke om de innsatte blir tilstrek-

kelig utredet og diagnostisert når de kommer til fengselet, om personer med ruslidelser har tilgang til behandling i fengsel, eller om behandlingen fungerer godt. PriSUD er den første norske forløpsstudien der man gjennom en epidemiologisk undersøkelse kartlegger ruslidelser både før, under og etter et fengselsopphold.

I 2021 har prosjektgruppen hatt hovedfokus på innhenting av registerdata samt å publisere resultater fra prosjektet. Til sammen har vi hele seks publikasjoner fra PriSUD-prosjektet i 2021. Et samarbeid med Hilde Pape (KRUS) og Ingeborg Rossow (FHI) har resultert i to artikler knyttet til alkoholbruk blant innsatte, med fokus på screening. Vår tidligere masterstudent Marianne Lindstad har publisert sin masteroppgave med fokus på medisinbruk blant innsatte i fengsel.

En artikkel med fokus på selvmord blant innsatte under og etter fengsel, fikk mye oppmerksomhet i media, blant annet med oppslag i Dagsrevyen og på NRK radio. Sist men ikke minst har vår PhD-stipendiat Nicoline Toresen Lokdam publisert første artikkel til sin doktorgrad.

Målsetting

PriSUD-prosjektet har som hovedmålsetting å forbedre fysisk og psykisk helse, samt livskvalitet blant personer med ruslidelser i norske fengsel. PriSUD skal undersøke tilgangen til adekvat rusbehandling i fengsel, samt utfall av slik behandling etter løslatelse.

Metode og design

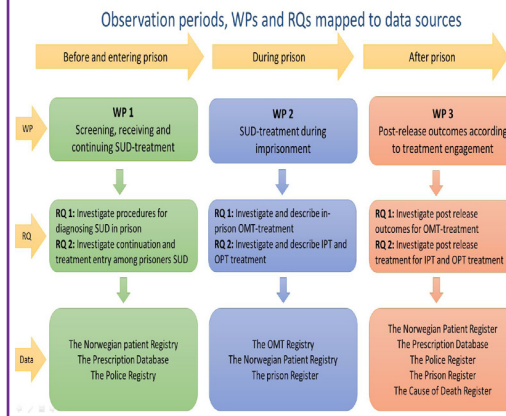
For å styrke kunnskapsgrunnlaget tar PriSUD-prosjektet utgangspunkt i to store nasjonale kohorter. NorMA-kohorten består av 733 personer og er basert på survey-data mens nPRIS-er en registerbasert kohort som består av mer enn 100 000 personer. Begge kohortene skal kobles med nasjonale register slik at man får mulighet til å undersøke betydningen av ulike risikofaktorer før innsettelse i fengsel kombinert med det behandlingstilbudet som gis under soning, knyttet opp mot ulike utfall etter løslatelse (se figur).

Prosjektorganisering

En viktig målsetting for prosjektet er også å kommunisere all forskning som produseres til et bredt publikum inkludert nåværende og tidligere innsatte, brukerorganisasjoner, fengselsbetjenter og den generelle befolkningen.

For mer informasjon om prosjektet se: www.prisud.no

<https://www.researchgate.net/project/PriSUD-Diagnosing-and-treating-substance-use-disorders-in-prison>
<https://www.instagram.com/prisud.no/>

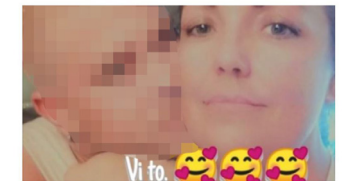
NRK lagde høsten 2021 en lengre nyhetsakk om selvmord etter soning. PriSUD-prosjektet bidro med både bakgrunnsinformasjon og prosjektleder Anne Bukten ble intervjuet. Tematikken ble også debattert i både Debatten og Dagsnytt 18.

PriSUD-prosjektet samarbeider tett med brukerorganisasjonen WayBack og Institutt for kriminologi og retts sosiologi ved UIO.

– Han fikk aldri den hjelpen han trengte

Samboeren til Lili Karine Glovelli tok livet sitt i fengsel. En studie viser at innsatte i norske fengsler har svært høy risiko for selvmord.

– Ekstremt høy forekomst av selvmord

– Forekomsten av selvmord i norske fengsler er ekstremt høy. I tidligere studier hvor man har sammenliknet ulike land, så har Norge blitt rangert som landet med høyest forekomst av selvmord blant de innsatte.

Det sier forsker ved Senter for rus- og avhengighetsforskning, Seraf, Anne Bukten.

HØY FOREKOMST: – Norge har den høyeste forekomsten av selvmord i fengsel, samtidig som vi er blant landene som fengsler færrest, sier Anne Bukten.

ANABOLE STEROIDER OG EFFEKTER PÅ HJERNE OG ADFERD

Astrid Bjørnebekk, prosjektleder

Det har lenge vært påvist at bruk anabole-androgene steroider (AAS) har skadelige effekter på fysisk og mental helse, men det har i mindre grad vært kjent hvordan langvarig AAS-bruk påvirker hjernehelse. I forskningen vår inngår omfattende undersøkelser som inkluderer gjentatte hjerneskanninger og undersøkelse av kognitiv funksjon, hjerte- og blodåreundersøkelse, hormoner og inflammasjonsmarkører samt mål på personlighet og psykisk helse. Dissa dataene gir oss mulighet til å finne ut mer om hvilke faktorer som påvirker hjernehelse og utgjør risiko for andre komplikasjoner ved bruken.

I år har vi publisert 6 artikler, derav noen sentrale arbeider som vi tror vil ha betydning for forskningsfeltet vårt. I et arbeid undersøkte vi hvordan AAS bruk påvirker aldring av hjernen. Ved hjelp av hjer-

neavbildningsdata og maskinlæringsteknikker så har vi kunnet lage modeller av vanlig hjernealdring og estimere hjernealderen til deltagerne i studien. Hovedfunnene er at AAS-bruk er assosiert med høyere hjernealder sammenlignet med vektløftere som ikke har brukt steroider, spesielt tydelig etter langvarig bruk.

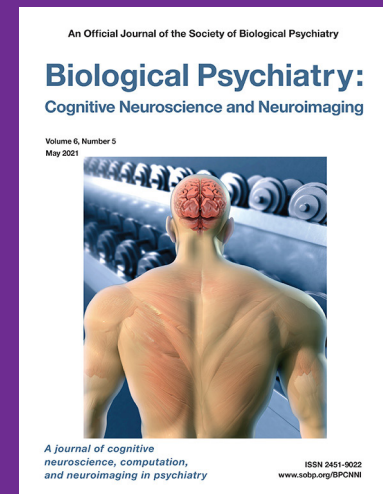
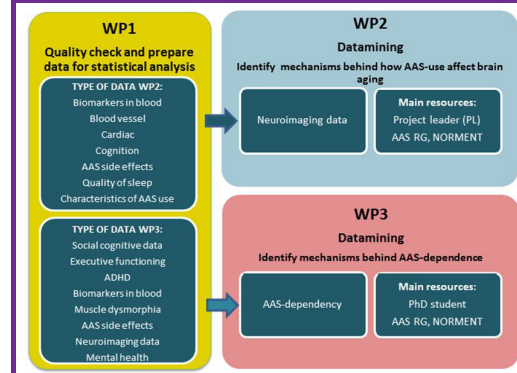
Mer kunnskap om AAS bruk og hjernen formidles i Morgan Scarth sin første PhD publikasjon. Her sammenstilles kunnskap om høydose AAS bruk og hjernefunn som har kommet i løpet av de siste 18 måneder. I andre publikasjoner har vi undersøkt sammenhengen mellom AAS bruk, aggressiv og voldelig adferd, og seniorforsker Havnes har formidlet hvordan kvinner opplever maskuliniserende effekter av AAS bruk, samt deres erfaringer med kombinert bruk av AAS og psykoaktive stoffer.

Mål og metode

Det primære målet med forskningen er å forstå hvordan langvarig bruk av anabole androgene steroider (AAS) påvirker hjernens aldring og funksjon, og å identifisere egenskaper eller markører som utgjør en risiko for å utvikle AAS-avhengighet. Vi har gjennom flere år opparbeidet oss et stort datamateriale på AAS-brukere og ikke-eksponerte vektløftere, som inkluderer gjentatt hjerneskanning, kartlegging av psykisk helse og personlighet, søvnfunksjon, kognitiv og sosiale kognitiv funksjon, hjerte og karfunksjon, inflammasjonsmarkører og hormon data. Vi anvender avansert statistikk til å utforske sammenhengen mellom disse forskjellige typer helsedata. Sekundære mål er å klassifisere undergrupper av AAS-brukere med karakteristiske trekk som utgjør en lav eller høy risiko for 1) utvikling av avhengighet og psykopatologi og eller 2) akselerert hjernealdring ved langvarig bruk.

Prosjektorganisering

Prosjektet ledes av Astrid Bjørnebekk, som har jobbet med denne tematikken siden 2013. I 2016 mottok hun et karrierestipend og fikk mulighet til å bygge opp en forskningsgruppe som jobber med dette. Forskningsgruppen består av to seniorforskere, to stipendiater og 3 andre tilknyttede forskerlinjestudenter/forskere. PhD stipendiat Morgan Scarth jobber med avhengighetsaspektet skissert i WP3. Vi samarbeider med flere sentrale OUS-miljøer som dekker et bredt spekter av tverrfaglig ekspertise, inkludert kardiologi, hjerneavbildning, immunologi, endokrinologi og vaskulær fysiologi.

Forskningsartikkelen "Long-term anabolic androgenic steroid use is associated with deviant brain aging" kom på forsiden av tidsskriftet Biological Psychiatry.

Substance Use Disorders in the Norwegian prison population: Needs, treatment and post-release outcomes

I 2021 jobbet jeg mye med den andre artikkel i PhD'en som nå er ferdigstilt og sendt til review. Her undersøker vi hvilken betydning rusbruk har for risikoen for å vende tilbake til fengsel, når man tar høyde for at innsatte med høyt rusbruk ofte også har mange andre utfordringer som øker sannsynligheten for å begå ny kriminalitet og bli fengslet på ny. Etter vi har fått data fra Norsk Pasientregister har vi også begynt å se på de innsattes bruk av spesialisthelsetjenester, både før, under og etter de soner i fengsel. Nå venter 1-2 artikler om rusbehandling blant fengselspopulasjonen som utarbeides i løpet av 2022.

Stipendiat, Nicoline Lokdam

Om prosjektet

PHD-prosjektet er en del av PriSUD-prosjektet og har fokus på ruslidelser og rusbehandling i norske fengsler. Hvor mange har behov for rusbehandling, hvor mange får rusbehandling og hvordan går det med de som har fått rusbehandling i fengsel? Prosjektet bruker kvantitative data fra The Norwegian Offender Mental Health and Addiction Study (NorMA), fengselsregisteret KOMPIS og Norsk Pasientregister. De første to artikler bruker data fra NorMA spørreskjema i kombinasjon med fengselsregisterdata, mens de seinere artikler vil inkludere data fra Norsk pasientregister. Bruken av registerdata gjør det mulig å følge personene både før, under og etter soningen.

Status

Prosjektet er nå godt i gang, alle datakilder og koblinger av fengsels og helseregisterdata er nå på plass og der analyseres på data fra de norske registre og NorMA kohorten. Første artikkel om validering av NorMA cohort er publisert og andre artikkel om rusbruk blant innsatte og risikoen for å bli fengslet igjen er sendt til review. Prosjektet er planlagt å stå på til begynnelsen av 2023.

Hovedveileder: Anne Bukten, PhD, OUS/UIO

Biveileder: Marianne Riksheim Stavseth, PhD, OUS

Anabolic-androgenic steroid use – impact on brain health and dependence

The project has made significant steps in the last year. We published an article reviewing recent studies of the effects of exogenous androgens on the brain in Current Opinion in Endocrinology, Diabetes and Obesity in December, as part of a special issue on androgen use. A second article, which investigates the relationships among severity of anabolic-androgenic steroid dependence, personality, and executive function in substance use disorder patients, has been accepted for publication in Drug and Alcohol Dependence. In addition, I began taking PhD courses this year.

PhD fellow, Morgan Scarth

About the project

This project aims to understand anabolic-androgenic steroid dependence in a more nuanced manner, by taking into account the severity and the type of symptoms experienced. In order to gain knowledge of who is at risk of developing AAS dependence, and the consequences of prolonged use, we are investigating the role of both psychiatric and biological factors. These include personality and cognitive measures, as well as inflammatory markers and neuroimaging measures.

Status

Two papers have either been published or accepted for publication, and two additional papers are in progress. The first aims to assess differences in personality between female anabolic-androgenic steroids users and weight-lifting controls, and the second examines the relationship between symptoms of anabolic-androgenic steroid dependence and muscle dysmorphia. In addition, the mid-term evaluation is planned for this year.

Main supervisor: Astrid Bjørnebekk, PhD, OUS.

Co-supervisor: Prof. Lars T. Westlye, UiO.

Predicting early treatment termination (dropout) and post-treatment clinical outcome from neuropsychological functions in Abstinent Substance Use Disorder (SUD) patients

Rusavhengige pasienter har som regel behov for behandling av et sammensatt problembilde. Vi vet lite om den nevropsykologiske tilstanden til rusavhengige pasienter, hvordan det går etter behandling, eller om det er sammenhenger mellom kognisjon og behandlingsutfall. Kunnskap om hvordan spesifikke nevropsykologiske funksjoner påvirker behandlingsutfall er av stor betydning for utviklingen av behandlingstilbudet til en ressurskrevende pasientgruppe. Menneskene bak diagnosene kan få betydelig bedret prognose og livskvalitet ved å få en grundig vurdering av kognitiv funksjon. Da er det viktig å finne ut mer av hvilke verktøy som er gode og hva man skal prøve å måle.

Spesialist klinisk nevropsykologi og PhD-student UiO, Arne Holen

Om prosjektet

Dette prospektive kohortstudiet vil belyse kunnskapshullet ved å utrede rusavhengige pasienter på nevropsykologiske funksjoner så som hukommelse, oppmerksomhet, eksekutive funksjoner og IQ. Etter behandlingsavslutning vil det være en oppfølging, der vi samler informasjon om rusadferd, helse og sosial integrering. Pasientjournalen gir informasjon om utskrivningsårsak (dropout), rusadferd, behandlingsslengde og demografi.

Status:

Jeg har skrevet på første artikkel i doktorgraden og gjennomført alle kurs i doktogradutdanningen. Mål videre er å submitte første artikkel og komme så langt som mulig med artikkel nummer to.

Hovedveileder: Espen Walderhaug, PhD, OUS

Biveileder: Prof. Nils Inge Landrø, UiO

Health risks and treatment of anabolic-androgenic steroid dependence – a pilot study exploring off-label use of endocrine therapy to reduce withdrawal symptoms

Det har vært mange ting som skulle på plass før prosjektet starter, men nå setter vi for alvor i gang på nyåret, og rekrutteringen har så vidt startet. Hele 2022 vil gå med til inklusjon, behandlingsintervensjon og datainnsamling. Førsteartikkelen er også straks klar og handler om behandlingssøkende adferd hos steroidebrukere. Her undersøker jeg om det finnes forskjeller på brukere som søker behandling eller ikke, både når det gjelder selvrapporterte steroide-relaterte symptomer og faktiske tegn på fysisk og psykisk sykdom.

Stipendiat, Hans Christian Bordado Henriksen

Om prosjektet

Prosjektet er en pilot-intervensjonsstudie hvor en gruppe menn som ønsker å avslutte bruk med anabole steroider blir tilbudt off-label behandling i 16 uker med legemiddelet klomifen (antiøstrogen), for å forsøke stimulere kroppens egenproduksjon av testosteron etter avsluttet steroidbruk. Vi vil også undersøke hvordan fysisk og psykisk helse påvirkes under og etter avsluttet bruk. Studien har et longitudinell design med oppfølging etter 6 og 12 måneder.

Status

Rekruttering startet i desember 2021, og to deltakere har nå blitt screenet til deltakelse i studien. Vi planlegger å inkludere 25-30 deltakere, og inklusjon vil derfor fortsette fortløpende i hele 2022. Første og andre artikkel er i ferd med å ferdigstilles og snart klare for review. Midtveisevaluering vil være 28. februar 2022.

Hovedveileder: Ingrid Amalia Havnes, MD-PhD, OUS

Biveileder: Sudan Neupane, MD-Phd, OUS

Biveileder: Astrid Bjørnebekk, PhD, OUS.

Hekta på jobb – Om effekt- og anvendbarhet av Individuell jobbstøtte (IPS) for personer med rus- og avhengighetslidelser

Å være i jobb har mange helsefremmende effekter. Samtidig står en stor andel av personer med rus- og avhengighetslidelser utenfor arbeidsmarkedet. Mange ønsker å komme i arbeid og mange ønsker hjelp til å finne en jobb de kan stå i, men på rusfeltet mangler evidensbaserte jobbstøttemetodikk. Metoden Individual Placement and Support (IPS) er utviklet for psykosepasienter, og 20 år med evidens viser at metoden er svært virksom for å hjelpe pasientene komme i lønnet arbeid. I Hekta på jobb-prosjektet ønsker vi å finne ut om metoden er tilsvarende effektiv for personer med rus- og avhengighetslidelser, og om metoden trenger tilpasninger spesifikk for pasientgruppen.

Stipendiat, Erlend Marius Aas

Om prosjektet

Hekta på jobb består av tre prosjekter; en randomisert-kontrollert studie (RCT), en observasjonell studie og en kvalitativ studie. Doktorgradsprosjektet inngår i både RCT-studien og den kvalitative studien. I RCT-studien randomiseres 200 pasienter fra ARA, OUS til å motta enten IPS eller et boostet kontrollgruppetilbud. Det samles inn data på utfallsmål relatert til om tilbudet fører til jobb, og påvirkning på rusbruk, psykisk helse og livskvalitet. I den kvalitative studien intervjues pasienter som mottar IPS, jobbspesialister og behandlere om hvordan de opplever IPS-prosessen og veien mot arbeid for pasientene. Det er satt sammen en tverrfaglig analysegruppe for å analysere intervjudataene.

Status

Jeg startet som stipendiat i august 2021, og i første del av PhD-perioden prioriteres gjennomføringen av den kvalitative studien. Første runde med pasientintervjuer ble gjennomført i oktober og november. Det ble samtidig jobbet med å sette sammen en tverrfaglig analysegruppe bestående av både forskere, en behandler og to brukerrepresentanter, som i fellesskap vil analysere alle intervjuene i studien.

Hovedveileder: Eline Borger Rognli, PhD, OUS
Biveileder: Ingrid Amalie Havnes, MD-PhD, OUS
Biveileder: Prof. Silje Endresen Reme, UiO/OUS.

RUSFORSK PUBLIKASJONSLISTE 2021

Bjørnebekk A, Kaufmann T, Hauger LE, Klonteig S, Hullstein IR, Westlye LT (2021). Long-term Anabolic-Androgenic Steroid Use Is Associated With Deviant Brain Aging. *Biol Psychiatry Cogn Neurosci Neuroimaging*, 6 (5), 579-589. DOI 10.1016/j.bpsc.2021.01.001, PubMed 33811018, WoS 000647680400011 Cristin 1931929 (Details)

Bukten A, Stavseth MR (2021). Suicide in prison and after release: a 17-year national cohort study. *Eur J Epidemiol*, 36 (10), 1075-1083. DOI 10.1007/s10654-021-00782-0, PubMed 34427828, WoS 000687896700001 Cristin 1930869 (Details)

Bækkelund H, Karlsrud I, Hoffart A, Arnevik EA (2021). **Stabilizing group treatment for childhood-abuse related PTSD: a randomized controlled trial.** *Eur J Psychotraumatol*, 12 (1), 1859079. DOI 10.1080/20008198.2020.1859079, PubMed 33537118, WoS 000612853800001 Cristin 1888194 (Details)

Hauger LE, Havnes IA, Jørstad ML, Bjørnebekk A (2021). Anabolic androgenic steroids, antisocial personality traits, aggression and violence. *Drug Alcohol Depend*, 221, 108604. DOI 10.1016/j.drugalcdep.2021.108604, PubMed 33621808, WoS 000639170600016 Cristin 1923887 (Details)

Kvarstein EH, Zahl KE, Stänicke LI, Pettersen MS, Baltzersen ÅL, Johansen MS, Eikenaes IU, Arnevik EA, Hummelen B, Wilberg T, Pederesen G (2021). **Vulnerability of personality disorder during the Covid-19 crises - a multicenter survey of treatment experiences among patients referred to treatment.** *Nord J Psychiatry*, 76 (1), 52-63. DOI 10.1080/08039488.2021.1934110, PubMed 34126854, WoS 000661722200001 Cristin 1961424 (Details)

Lindstad, Marianne, Skurtveit, Svetlana, and **Bukten, Anne.** "For Mye Eller for Lite Medisiner? En Nasjonal Studie Av Forskrevne Psykofarmaka Blant Innsatte I Norske Fengsler." *Norsk Epidemiologi* 29, no. 1-2 (2021). <https://doi.org/10.5324/nje.v29i1-2.4049>.

Midgard H, Ulstein K, Backe Ø, Foshaug T, Sørli H, Vennesland K, Nilssen D, Dahl EH, Finbråten AK, **Wüsthoff L**, Dalgard O (2021). **Hepatitis C treatment and reinflection surveillance among people who inject drugs in a low-threshold program in Oslo, Norway.** *Int J Drug Policy*, 96, 103165. DOI 10.1016/j.drugpo.2021.103165, PubMed 33642182 Cristin 1917270 (Details)

Pape, Hilde, Rossow, Ingeborg, and **Bukten, Anne.** "Alcohol Problems among Prisoners: Subgroup Variations, Concurrent Drug Problems, and Treatment Needs." *European Addiction Research* 27, no. 3 (2021): 179-88. <https://doi.org/10.1159/000511253>.

Pape, Hilde, Rossow, Ingeborg, and **Bukten, Anne.** "Are Short Audit Screeners Effective in Identifying Unhealthy Drinking of Varying Severity? A Prison Population Study." *Drug and Alcohol Dependence* 229, B (2021). <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2021.109153>.

Rognli EB, Bramness JG, von Soest T (2021). Smoking in early adulthood is prospectively associated with prescriptions of antipsychotics, mood stabilizers, antidepressants and anxiolytics. *Psychol Med*, 1-10 (in press). DOI 10.1017/S0033291720005401, PubMed 33583454 Cristin 1899902 (Details).

Rognli EB, Aas EM, Drake RE, Marsden J, Anders P, Bond GR, Lystad JU, Reme SE, Arnevik EA (2021). The effect evaluation of Individual Placement and Support (IPS) for patients with substance use disorders: study protocol for a randomized controlled trial of IPS versus enhanced self-help. *Trials*, 22 (1), 705. DOI 10.1186/s13063-021-05673-z, PubMed 34654464, WoS 000707574400002 Cristin 1950770 (Details)

Scarth M, Bjørnebekk A (2021) Androgen abuse and the brain. *Curr Opin Endocrinol Diabetes Obes*, 28 (6), 604-614. DOI 10.1097/MED.0000000000000675, PubMed 34709215, WoS 000711966400009 (Details)

Stavseth MR (2021). Statistical data analysis of 1-2-3. *Tidsskr. Nor. Laegeforen.*, 141 (3), 288. WoS 000623066700039 (Details)

Toresen Lokdam, Nicoline, Riksheim Stavseth, Marianne, and Bukten, Anne. "Exploring the External Validity of Survey Data with Triangulation: A Case Study from the Norwegian Offender Mental Health and Addiction (Norma) Study." *Research Methods in Medicine & Health Sciences* 2, no. 4 (2021): 140-47. <https://doi.org/10.1177/26320843211061298>.

ANSATTE

Espen Ajo Arnevik, PhD
Leder RusForsk

Eline Borger Rognli, PhD
Forsker og prosjektleder

Astrid Bjørnebekk, PhD
Forsker og prosjektleder

Linda Elise Couëssurel Wüsthoff, PhD
Forsker og prosjektleder

Anne Bukten, PhD
Prosjektleder (20%)

Eli Kristine Fiksdal Abel, PhD
Prosjektleder (50%)

Rune Ellefsen, PhD
Forsker

Erlend M. Aas
**Prosjektkoordinator og
PhD-stipendiat**

Ann-Kristin Selmer
Metodeveileder IPS

Thomas Edholm
Jobbspesialist

Cecilia Vu
Jobbspesialist

Amarpreet Stamnes
Jobbspesialist

Marianne Riksheim Stavseth, PhD
PostDoc

Ingeborg Skjervø, PhD
PostDoc (50%)

Nicoline Lokdam
PhD-stipendiat

Hans Christian Bordado Henriksen
PhD-stipendiat

Morgan Scarth
Phd-stipendiat

Arne Holen, Nevropsykolog
PhD-student (60%)

Randi Hovden Borge
Prosjektkoordinator (50%)

Anne Malerbakken
Forskningsassistent (20%)

RusForsk, Forsknings- og innovasjonsavdelingen

Klinikk psykisk helse og avhengighet

Besøksadresse: Gaustad sykehus, bygg 6 - Sognsvannsveien 21, 0372 Oslo

Postadresse: RusForsk, Oslo Universitetssykehus HF

Postboks: 4959 Nydalen, 0424 Oslo

Telefon: 91 86 99 80

E-post: rusforsk@ous-hf.no

www.rusforsk.no

Målgruppe: Allmenheten

Fagansvarlig: Espen Ajo Arnevik

Trykk: Byråservice AS

Dato: 16.3.2022